

Ávarp vegna 75 ára afmælis Möðruvallaskóla- Menntaskólans á Akureyri

Bjarni Benediktsson – Stjórnsmál – Ræður – Menntaskólinn á Akureyri – Möðruvallarskóli – Afmæli –
75 ára

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360

Ræður

Askja 4-5, Örk 2

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Mikil er sú breyting, sem orðið hefur
á aðbúnaði þessa höfuðskóla Norðlendinga, frá því
að hann var fyrst settur fyrir sjötíu og fimm
árum til þessa dags. Skilríkur maður segir, að er
Þorvaldur Thoroddsen, einn fremsti vísindamaður Ís-
lands, kenndi á Möðruvöllum hafi eitt kvöldið verið
22 stiga frost á Celsius um háttatímann í svefn-
herbergi hans. Trauðla er hægt að hugsa sér, að
slíkt mundi henda í hinu glæsilega heimavistahúsi
menntaskólans, er nú prýðir Akureyrarbæ.

Sem betur fer má segja, að þessi umskifti
séu táknræn fyrir þá gerbreytingu, sem orðið hefur
á högum íslenzku þjóðarinnar í heild á þessu tíma-
bili. Vízt er þó, að í þeirri þróun hefur skóli
ykkar ekki orðið aftur úr heldur ætið verið í fremstu
röð. Það við ekki aðeins um hinn ytri aðbúnað
heldur og um hitt, sem skiftir mestu mál, sjálfan
skólabraginn og þann anda, sem þar parf að ríkja,
ef vel á að fara.

Við stofnun og eflingu þessa skóla eru
tengd nöfn margra ^{margra} mikilhæfsta manna.

Arnljótur Ólafsson, einn mikilhæfasti
og vitrasti stjórnmálamaður á síðari hluta 19.
aldar, er óðrum fremur talinn upphafsmaður ^{þóðlens} ~~hans~~
Jónas Jónsson, sem valdamestur maður var hér á
landi um það bil, er skólinn varð fimm tugur, og
séð hefur um sumt lengra fram en flestir samtíðar-

manna hans, beitti sér fyrir þeirri eflingu skólangs, er afdrifaríkust hefur orðið að gera hann fullkominn menntaskóla.

Skólameistarar hafa allir ~~haft sér~~
~~af brogtsmenn~~
~~tírágætis nokkuð.~~ Jón Hjaltalín hafði séð meira af heiminum en þá tíðkaðist um lærða menn hérlandis, er flestir höfðu fátt litið utan Íslands annað en Kaupmannahöfn á námsárum sínum. ~~og veru því mjög fangnir af danskri~~
~~menningu.~~ Jón Hjaltalín hafði verið langdvölum í Skotlandi og því kynst engil-saxneskri menningu betur en flestir samlanðar hans um þær ~~og frar met blot: j meira vísunni en spesi~~
~~mundir.~~ ~~Og þá, sem meina gerum vort, sýnist~~
~~hal:~~

og hvarft sem atjörnum hafi, er dleioð hafa öðlast stjórnara-
unda hafi leiðin var
konum með fæðun
en ekki er vist at
Hjaltalín ófarið
síðst lega þann hafi-
leikur.
hafi, sem skólamönnum er ómetanlegur
en sumir hvorki fæðst með ne geta á unnið sér ~~longa ef~~
Stefán Stefánsson var að allra sögn
maður einstakur að fjöri og áhuga, kennari og
skólameistari svo ágætur, að flestir telja sig
eigi hafa haft spurnir af öðrum eins, en auk þess
vísindamaður, sem lagði grundvöll að grasafrædi-
iökunum hérlandis.

Sigurður Guðmundsson var talinn bezti íslenzku kennari um sína daga og hafði svo mikinn hug á velfarnaði skóla síns og nemenda að lengi mun í minnum haft.

Sigurður hafi sér miðað
átt um félagslif
nemenda sína, enda
sína þeir miðað ~~allt~~
skólaþræði undin hevur
stjórn og þá ekki sást allt
hátt sem ~~heima~~ vistinni.
þær að thið hafi skólalega
skólaþræði þeir Sigurður hafi
stjórn og ~~allt~~ undin hevur
skólaþræði sína þátt
í os er ~~þátt~~ þeim
hjónum hefur til lofs.

Um Þórarinn Björnsson núverandi skóla-
meistara skal það eitt sagt, sem enginn vefsengir,
að honum hefur fyllilega tekist að halda í sama

horfi og hans ágætu fyrirrennarar.

Skal ég nú láta af þessari upptalningu og eigi nefna fleiri fyrirgreiðslumenn eða stjórnendur skólans og væri þó rík ástæða til að minnast einnig sumra kennaranna, sem starfað hafa við skólann, en mig skortir þekkingu til að ~~veiðið~~ ^{reðjuð} ~~þá~~ ^{þá} milli. A sama veg er ógerningur að minnast einstakra nemenda skólans, enda eru þeir nú orðið býsna margir, drefðir um allt þjóðlifið og hafa sett mark sitt á það, hver með sínum hætti.

En hvert gagn eða gæði hafa allir þessir menn sött til skólavistarinnar?

Því er auðvitað erfitt að svara. [Gammall Mööruvellingur Arni Holm Magnússon segir um það: "Arin, sem ég dvaldi á Mööruvöllum, voru hátið æfi minnar". Annar, Steingrímur Sigurðsson, segir: "Er ég nú hálf-níræður lít yfir farinn veg, minnist ég Mööruvallaskóla með hlýjum huga. Ég lærði þar talsvert á þessum eina vetri, en ég hafði síðar gagn af. Einkum varð góð undirstaða, er ég fékk þar í reikningi, mér notadrjúg. Ég lærði að nota bækur og njóta þeirra betur en áður, og verður það eitt seint fullmetið á langri æfi. En síðast tel ég það, er mér þykir mestu varða: Ég mannaðist á Mööruvöllum og gekk djarfari og dæð-meiri að hverjum leik og hverju starfi eftir dvöl mína þar".

Nú er skólatími orðinn lengri og kennsla meiri en þessir tveir gömlu menn nutu. En hvaða skóli getur óskað sér betri vitnisburðar ~~en þess~~ frá há-
~~þess,~~ öldruðum manni, en að skólaárin hafi verið háríðið ~~hátt við~~ sem ~~talið um skólanirfrenum i áratugum en~~ hann hafi notið skólavistar áratugum saman ~~ánum~~ en ekki aðeins í eitt ár, getur lýst góðum árangri hennar betur en svo, að hann hafi fengið þar notadrjúga undirstöðu, lært að nota bækur - lært að læra ef svo má segja - og mannast af fordæmi kennaranna og umgengi við góða félaga.

Möðruvallaskóli var stofnaður á þeirri öld, er menn hugðu, að pekkingin væri allra meina bót og framþróunin mundi órjúfanleg. Nú vitum við, að framþróunin getur rofnað og að meiri hætta getur stafað af mannuðarlausri pekkingu en nokkuð öðru. ~~Með því sér ekki við, að drága~~ ~~mánnar eigi aðsetjan~~ sjálfsi pekkingar-leitinasí. Henni verður að halda sleitulaust áfram. En salarþroskinn hefur ekki eflst í réttu hlutfalli við þá pekkingu á sumum náttúrulögumálum, sem aflað hefur verið og enn nær ~~þó~~ harla skammt, ~~þó at undir~~ ~~stóð~~ ~~þó með honum talið, sem ad gagni má yða, d~~ Jafnvel hér á landi höfum við séð, að sumir telja þá sér til ágætis, að þeir séu boðberar hatursíms, óbilgirnims og algerrar blindu á öll sjónarmið önnur en sjálfra sín. Að ~~hverfðu svipinum i sum hið var~~ vísu skortir þá, sem slíku fara fram pekkingu, ~~þegar-~~

Af því lífdir
ekki at

við verðum at
spilið heftuna
af því at

m.a. þekkingu á takmörkunum sinnar eigin vizku.

"Meðal snotr

skyli manna hverr,

æva til snotr sé",

segir í Hévamálum. Vízt er það, að mörgum hefur

orðið hált á að bykjast vitrari en hann var ~~og~~ ^{tægja} til ~~vinnanda~~ ^{retninga} ~~retninga~~, sem veppstóu ~~síðustum~~ ^{þessum} af rannum. Vitið og þekkingin þarf að mótað af mannáð, gðóvild ^{þekking} mildi ~~og~~ ^{þekking} líosvald. Það vel að fanga

Matthías Jochumsson mælti svo eftir

dr. Guðbrand Vigfússon, einn ágætasta vísindamann, sem Ísland hefur átt:

"Hévamál nær höfði,

Heimskringla nær brjósti,

en við hjartað hvíldu

Hallgrímsljóðin dýru".

I þessum ljóðlínum er lýst þeim fræðum, sem okkur Íslendingum hafa orðið drýgst til sannrar menningar.

A þessum afmælisdegi er það ósk míni til skóla ns, að starf hans megi ætið mótað af ~~andar~~ ^{raunsdi} ~~höfðingja~~ Hévamála, vizku Heimskringlu og ~~andar~~ ^{þekking} Hallgríms Péturssonar. Þá mun skólinn ~~höfðingj~~ nemendum sínum til það vegarnesti, sem þeim verður hollast og drýgst á óvissri ævileið.

At svo mætu flut ey
skólanum, kennurum og nærandum
í vinnu, ~~og~~ ^{til} ~~þekking~~ ^{þekking} viði set; óvinnuna
og ~~þekking~~ ^{þekking} skólanum fyrir kennan
hönd ^{F. t. avarandi þordið} mynd af upp lafs manum
skólaus. A miðst: "D lefssum er" "D lefssum
f. avarandi þordið" férur gett til ásatu málverki

og að fari vori minn,
að fersi náði
minni menningu.
Skólaus um ókomin að
að, hvat þér einga fyrri
tíðar mórunum að fokka
um leið og leiri ~~þekking~~
hvort manniit ~~þekking~~
gðóvild fá að orða.